ਦਕਸਾਬੇਨ

ਬਨਾਮ

ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਗੁਜਰਾਤ & ਓਆਰਐਸ.

(2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1061-1084)

ਜੁਲਾਈ 29, 2022

ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦਾ ਕੋਡ, 1973: ਐਸ. 482 – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਖਾਤਮਾ – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਯੂ/ਐਸ 306 ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੰਡ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ – ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੰਭੀਰ, ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੇਠਾਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ – ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਯੂ/ਐਸ. 306 ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ, ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ – ਐਸ. 307 ਹੇਠਾਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ – ਇੱਕੋ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਯੂ/ਐਸ. 306 ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਯੂ/ਐਸ. 306 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਬਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਬੱਚੇ, ਸੰਭਾਲਕਾਰ, ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿੱਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਤੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਐਸ. 306.

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਵਿਵਿਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਈ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੰਡ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 25]

1.2 ਭਾਵੇਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਮੰਗਣ ਉੱਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਖਲ ਤਾਂ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸੀਖੇਡੀ, ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ।

1.3 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ, ਨਾਂ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਿਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਘਿਨੌਣੇ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੀੜਿਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

1.4 ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.ਜ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਐ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤਿਰਛੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕੱਢਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਦੁਲਹਨ-ਸਾੜਨਾ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾਓਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾ ਕੇ ਬਚ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਹ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 306, 498-ਏ, 304-ਬੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਵਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 39]

1.5 ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਵਿਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ, ਇਹ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਰਾਜ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਤੱਕ। ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ, ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੈਨਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 40]

1.6 ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਹਾਸੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ। [ਪੈਰਾ 491]

1.7 ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਬੀਜ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਧਨ ਦੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਹੋਈ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬੇਸਹਾਰਾ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਜੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਹੈਨਸ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰ, ਬਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਬੱਚੇ, ਸੰਭਾਲਕ, ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਦਸਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਚੂੰਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਕਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾਸ 50, 51][32]-ਬੀ-ਈ]

ਐਮ. ਅਰਜੁਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਇਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 315; ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜ (2019) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 301 : [2019] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 703; ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜ (2019) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 618 : [2014] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 247; ਐਸ.ਐਸ. ਚੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2010) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 190 : [2010] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1111; ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ (2019) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ 1786; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 770 : [2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 540; ਮੋਨਿਕਾ ਕੁਮਾਰ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ (2008) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 781 : [2008] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 943; ਮਿਸਿਜ਼ ਧਨਾਕਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1990 ਐਸ.ਸੀ 494 : (1990) ਸੁਪਲ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 686 : [1989] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 165; ਦਿੱਲੀ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋਹਤਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1983] 1

ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 884; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੋਲੁਸੁ ਮਹੇਸ਼ (2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 226 : [2010] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 423; ਪਰਮਜੀਤ ਬਾਤਰਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਰਾਜ (2013) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 673; ਮਾਧਵਰਾਵ ਜੀਵਾਜੀਰਾਵ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਵ ਚੰਦ੍ਰੋਜੀਰਾਵ ਅੰਗਰੇ (1988) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 692 : [1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 930; ਇੰਦਰ ਮੋਹਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਂਚਲ ਦੇ ਰਾਜ (2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2007] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 847; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 471 : [1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1071; ਕਾਜ਼ੀ ਸਜ਼ਾਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਹੋਰ ਸੰਜੇ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 524; ਗਿੰਨੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 : [2012] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 753; ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ (2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 466 : [2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1012; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵਿਕਰਮ ਅਨੰਤਰਾਈ ਦੋਸ਼ੀ (2014) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 29 : [2013] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 563; ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (2016) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 389 :[2015] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 277; ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਵਸੰਤੀ ਸਟੈਨਲੀ (2016) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 376 : [2015] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 772; ਪਰਬਤਭਾਈ ਆਹੀਰ ਉਰਫ ਪਰਬਤਭਾਈ ਭੀਮਸਿੰਘਭਾਈ ਕਰਮੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2017) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 641 : [2011] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 688 : [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 864; ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2020) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736 : [2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 707 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

(2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 315 ਪੈਰਾ 10 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2019) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 703 ਪੈਰਾ 11 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2004] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 247 ਪੈਰਾ 12 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2010] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1111 ਪੈਰਾ 13 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2011] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 540 ਪੈਰਾ 21 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2008] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 943 ਪੈਰਾ 28 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1989] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 165 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 884 ਪੈਰਾ 31 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2010] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 423 ਪੈਰਾ 32 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2013] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 673 ਪੈਰਾ 33 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 930 ਪੈਰਾ 33 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2007] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 847 ਪੈਰਾ 34 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1071 ਪੈਰਾ 35 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 524 ਪੈਰਾ 36 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2012] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 753 ਪੈਰਾ 41 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1012 ਪੈਰਾ 42 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2013] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 563 ਪੈਰਾ 43 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2015] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 277 ਪੈਰਾ 44 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2015] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 772 ਪੈਰਾ 45 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12 ਪੈਰਾ 46

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ 2022 ਦਾ ਨੰਬਰ 1061-1084।

ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 20.10.2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰ/ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮਿਸਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 5600, 5107, 5004, 5108, 5165, 5159, 5161, 5524, 5166, 5162 ਅਤੇ 5739 ਦੇ 2020 ਅਤੇ ਮਿਤੀ 29.07.2021 ਨੂੰ ਆਰ/ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮਿਸਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 10845, 10846, 10847, 10848, 10849, 10850, 10851, 10852, 10853, 10855, 10856 ਅਤੇ 10858 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼।

ਪ੍ਰਿਅੰਕ ਅਧਿਆਰੂ, ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ੇਨੋਯ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਮਿਸ. ਦੀਪਾਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ, ਮਿਸ. ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਵਿਵੇਕ ਮਾਥੁਰ, ਮਿਸ. ਆਰਤੀ ਕ੍ਰਪਾ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ. ਆਯੁਸ਼ਮਾ ਅਸਤਵਾਹੀ, ਵੈਭਵ ਜੋਸ਼ੀ, ਅੰਕੁਰ ਮਹਤਾਨੀ, ਇਰਵਾਨ, ਮਿਸ. ਮੋਹਿਨੀ ਪ੍ਰਿਯਾ, ਮਿਸ. ਚਿਤਰੰਗਦਾ ਰਾਸਤਰਵਾਰਾ, ਪ੍ਰਭਾਸ ਬਜਾਜ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਾਲਗੀਆ, ਅਜੈ ਸਬਰਵਾਲ, ਮਨਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਗ੍ਰੁਪ ਕੈਪਟਨ ਕਰਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਟੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ 1973 (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 482, ਆਰ/ਅਪਰਾਧਿਕ ਹੈ ਫੁਟਕਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2020 ਦਾ 5026, 2020 ਦਾ 5600, 2020 ਦਾ 5107, 5004 2020 ਦੇ 5108, 2020 ਦੇ 5165, 2020 ਦੇ 5159, 2020 ਦੇ 5161, 2020 ਦੇ 5524 2020, 2020 ਦੇ 5166, 2020 ਦੇ 5162, 2020 ਦੇ 5739 ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ I-11209016200112 ਮਿਤੀ 1 ਮਾਰਚ 2020 ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਿੰਮਤਨਗਰ 'ਏ' ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਾਬਰਕਾਂਠਾ, ਅਤੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 29 ਜੁਲਾਈ 2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਰ/ਅਪਰਾਧਿਕ ਫੁਟਕਲ ਵਜੋਂ। ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2021 ਦਾ 10845, 2021 ਦਾ 10846, 2021 ਦਾ 10847, 2021 ਦਾ 10848, 2021 ਦਾ 10849, 2021 ਦਾ 10850, 2021 ਦਾ 10851 20 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਉਕਤ ਸਾਂਝੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ 2021, 2021 ਦਾ 10852, 2021 ਦਾ 10853, 2021 ਦਾ 10855, 2021 ਦਾ 10856, 2021 ਦਾ 10858, 2021 ਦਾ 10858 2020।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਵਰਗੀ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਕੁਮਾਰ ਚਿਮਨਭਾਈ ਪਟੇਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਥੇ "ਮ੍ਰਿਤਕ" ਕਹਿਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1 ਮਾਰਚ 2020 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

4. ਇੱਕ ਪਿਨਾਕਿਨ ਕਾਂਤਿਭਾਈ ਪਟੇਲ, ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਜ਼ਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਈ ਇੱਕ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਹਿੰਮਤਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਾਬਰਕਾਂਠਾ ਨਾਲ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ II-12019/06012 ਮਿਤੀ 1 ਮਾਰਚ 2020 ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 12 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਨ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 306 ਅਧੀਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਨੋਟ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਕੁਮਾਰ ਚਿਮਨਭਾਈ ਪਟੇਲ, ਜਿਗਰ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ

1. ਅਨਿਲ ਮਾਥੁਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ; ਮੈਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ: ਅਨਿਲ ਮਾਥੁਰ, ਆਰ.ਟੀ.ਓ., ਜੋਧਪੁਰ; ਸਰਵਿਸ ਰਤਨਪੁਰ ਆਰ.ਟੀ.ਓ. ਚੈਕ ਪੋਸਟ, ਅਨਿਲ ਮਾਥੁਰ, ਰੁਪਏ 600000/-, ਪ੍ਰਮੋਦ ਦਾਧੀਚ ਰੁਪਏ 10,00,000/-, ਸਾਨਵਿਤ ਮਾਥੁਰ ਰੁਪਏ 900000/-, ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਮਾਥੁਰ ਰੁਪਏ 800000/-, ਮਾਲਵਿਕਾ ਮਾਥੁਰ ਰੁਪਏ 300000/-, ਨਿਰਕਾ ਮਾਥੁਰ ਰੁਪਏ 700000/-, ਡੌਲੀ ਮਾਥੁਰ ਰੁਪਏ 300000/-. ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

2. ਆਰ.ਟੀ.ਓ., ਮੰਡਰ ਬਾਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਨੀ ਭਵਰਸਾ; ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਓ. ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰ.ਪੀ. ਪਾਵਰਟੈਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਰੁਪਏ 3722300/- ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

3. ਵਿਜੈਸਿੰਘ ਭਾਟੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਫਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰੁਪਏ 1470000 [ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਸਤਾਲੀ ਲੱਖ ਕੇਵਲ] ਦਾ ਕਰਜ਼ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਚੰਦਰਵੀਰਸਿੰਘ ਭਾਟੀ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 1,50,000/- ਅਤੇ ਪਦਨ ਭਾਟੀ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 10,00,000 ਦਾ ਕਰਜ਼ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕ੍ਰੇਟਾ

ਕਾਰ ਜਿਸਦਾ ਆਰ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 6797 ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।
ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।”

6. **ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ** -

“ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਨਾਮ ਪਟੇਲ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਕੁਮਾਰ ਚਿਮਨਲਾਲ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਦਮ ਭਾਟੀ, ਚੰਦਰਵਿਸ਼ ਭਾਟੀ, ਡੌਲੀ ਮਾਥੁਰ, ਨੀਰੂ ਮਾਥੁਰ, ਮਾਹਿਕਾ ਮਾਥੁਰ, ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਮਾਥੁਰ, ਸੁਨੀਲ ਮਾਥੁਰ, ਪ੍ਰਣਵ ਦਾਧੀਚੀ, ਲੀਨਾ ਮਾਥੁਰ, ਪੀ.ਕੇ. ਪਾਵਰਟੈਕ, ਕਾਂਤਾਪਾਲ ਮਿਨਰਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਅਨਿਲ ਕੰਪਿਊਟਰ **ਲੇਜਸਟ** ਦੇ ਨਾਮ ਸਟੇਪਲ ਪਿੰਨ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਮੈਂ ਲਿਖਾਈ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪੂਰਵਾਭਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਨੋਟ ਹੈ।

ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣਵ ਦਿਹਾਦਸੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਨਾਮ ਪ੍ਰਣਦ ਦਾਧੀਚੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਸਾ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਰਾਜਵਿਸ਼ ਦੇ। ਵਿਜੈਨਿਸ਼ ਦੀ ਕਾਂਤਾਪਾਲ ਮਿਨਰਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ 18,52,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।”

7. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ 2,35,73,200 ਰੁਪਏ ਦੀ

ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੰਭੀਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

8. ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"306. ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਉਕਸਾਉਣਾ - ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਵਰਣਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।"

9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸ ਸ਼ੇਨੋਯ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਉਕਸਾਉਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਿਸੇ ਉਕਸਾਹਟ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ।

10. ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਨੋਯ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜੁਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਇਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ-

"7. ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਹਨ: (i) ਉਕਸਾਉਣਾ; (ii) ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਇਹ ਮਨਸ਼ਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਤੱਕ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ/ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

11. ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਨੋਯ ਨੇ ਵੀ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ:

16. ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਾਰਵਾਈ(ਆਂ) ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੇਚੀਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ/ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ(ਆਂ) ਦਾ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਸਬੂਤ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਕਸਾਉਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ

ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16.1. ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਕਸਾਉਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਈਪਰਸੈਂਸਿਟਿਵ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਰਸ ਆਫ ਕੰਡਕਟ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੀੜਤ ਦੀ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ

ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਘਾਟ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਦਸ਼ਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।"

12. ਮਿਸ ਸ਼ੇਨੇਯ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਉਸਾਰਨਾ' ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ-

"ਉਸਾਰਨਾ ਹੈ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਭੜਕਾਉਣਾ, ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।"

13. ਐਸ.ਐਸ. ਚੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ-

"25. ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਾਰਨ ਜਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ

ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਜ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਵੇ।"

14. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁੜ-ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਚਰਜ ਨਾਲ ਸੁਥਰੇ ਹਨ। ਕੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕ੍ਰਿਆ-ਕਲਾਪ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਇਹ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

16. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ, ਚੂੰਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਿੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

17. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਹੱਲ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਝਗੜੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ।

18. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"9. ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੈ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਸੇ ਸੈੱਟ ਕਰੋ.

10. ਨਤੀਜਤਨ, ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜੋ ਕਿ ਨੰਬਰ ਸੀ.ਆਰ.ਨੰ. ਆਈ-1129012600112 ਦੇ 2020 ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਹਿੰਮਤਨਗਰ 'ਏ' ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਾਬਰਕਾਂਠਾ ਅਤੇ ਉਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਹੋਰ ਪਰਿਣਾਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

19. 29 ਜੁਲਾਈ 2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਮ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ-

"22..... ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 20.10.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਫਰਮ ਦਾ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਹੋਰ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਇੱਕ ਤੀਜਾ ਪਾਰਟੀ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਨੈ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਹੜੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 20.10.2020 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

23.ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨੈ ਦੇ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਪੇਜ ਨੰਬਰ 9 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 - ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਆਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 - ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਨੈ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਛੁਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੀ 20.10.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਨੈਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।"

20. **ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 6ਵੇਂ ਦਸੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1852 ਆਫ 2019 (ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ)** ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਸੋਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

21. **ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਚ

ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

22. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਪਾਇਆ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 20ਵੇਂ ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

23. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 20ਵੇਂ ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲੰਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੂਲ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਇੱਕ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ-ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਵੇਗੀ।

24. ਭਾਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਵੇ, ਚੂੰਕਿ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 20ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹੇਠ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ, ਅਨਿਆਇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ।

25. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 306 ਅਧੀਨ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਪਰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

26. ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ :

"482. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਚਤ।—ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਅਨਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।"

27. ਭਾਵੇਂ, ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

28. **ਮੋਨਿਕਾ ਕੁਮਾਰ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਅਧੀਨ ਆਂਤਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਫੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।

29. ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਤੁਕੀ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਜਨਕ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਮਿਸਟਰ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ** ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

30. **ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋਹਤਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ**:

"6. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਦਰ ਸ਼ਬਦ ਨਕਲ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨਿਆਇ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਣਚਾਹੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 561-ਏ (ਜੋ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 482 ਹੈ) ਦੀ ਪਹੁੰਚ, ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਰੇਂਜ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 397 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਘੱਟ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਦੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੇਵਲ ਉਸ

ਸਮੇਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਯ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ, ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸਨੂੰ ਕਿਫਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਅਤੇ 397(2) ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

7. ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ [(1980) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 43 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 72] ਜਿੱਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਯਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 10, ਪੰਨਾ 47 : ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) ਪੰਨਾ 76]

"ਫਿਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਅਨੁਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਆਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਮਜਬੂਰੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ। ਨਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਪਰ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।"

8. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 482 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਗਵਾ ਬਨਾਮ ਵੀਰੰਨਾ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗੱਪਾ ਕੌਂਜਲਗੀ [1976] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736 : 1976 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 507 : 1976 ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 123 : 1976 ਕ੍ਰਿ ਐਲ.ਜੇ. 1533 ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 202 ਅਤੇ 204 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 5, ਪੰ. 741 : ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) ਪੰ. 511-112]

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਜਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ;

(2) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੈ;

(3) ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ

ਮਨਘੜੰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ; ਅਤੇ

(4) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਰਗੀਆਂ।

ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮਾਮਲੇ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣਾਤਮਕ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

9. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿਨਹਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [(1977) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 505 : 1977 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 192 : (1977) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 507 : 1977 ਕ੍ਰਿ ਐਲ.ਜੇ. 1146] ਜਿੱਥੇ ਭਗਵਤੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ : [ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 2, ਪੰ. 506 : ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) ਪੰ. 133]

"ਹੁਣ ਇਹ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

10. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ◌ਾਂ◌ਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ।"

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੋਲਕੋਂਡਾ ਲਿੰਗਾਇਆ*, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇਗੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

32. ਪਰਮਜੀਤ ਬੱਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿ. ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ 11, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਯੋਜਿਤ:-

"12. ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅਧੀਨਤਾ ਧਾਰਾ 482 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਜੂਸੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਣੀ ਹੈ। ਕੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਉੱਥੇ

ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ...

33. **ਮਾਧਵਰਾਵ ਜੀਵਾਜੀਰਾਵ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਵ ਚੰਦ੍ਰੋਜੀਰਾਵ ਅੰਗਰੇ**[1988] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 692, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ—

"7. ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਆਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰੀਖਣ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿਰਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੀ ਵੀ ਉਪਯੋਗੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।"

34. **ਇੰਦਰ ਮੋਹਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ**, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਤਾਂਕਣ ਕੀਤਾ—

"46. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛੁਪੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਥਿਰ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤੋ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੈ। ਕਰੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਕੰਨੀਂਹਾਂ; ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਇਹ ... ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਚੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

35. ਇਹ ਇੱਕ ਪੱਕਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਦੂਜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਮਾਲਫਾਈਡਜ਼ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਯਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ** ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ "ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਮਾਪਦੰਡ ਜਾਂ ਕੈਟਲਿਸਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

36. **ਕਪਿਲ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

37. ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ, ਨਾਂ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ-ਸੰਯੋਜਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਿਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਝਗੜੇ ਸੁਲਝਾ ਲਏ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

38. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਭਿਆਨਕ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ, ਜੋ ਨਿਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੀੜਿਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

. 39. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.ਜ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਰਛੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕੱਢਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਪਰਾਧੀ, ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਦੁਲਹਨ-ਜਲਾਉਣਾ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾ ਕੇ। ਇਹ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਵਾਰਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 306, 498-ਏ, 304-ਬੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

40. ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ, ਇਹ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਰਾਜ ਲਈ ਹੈ। ਸੰਗੀਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਗੈਰ-ਮਿਲਾਪਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ

ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ-ਮਿਲਾਪਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਗੀਨ, ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਘਿਨੌਣੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

41. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੈਰ-ਮਿਲਾਪਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ:-

58. ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਮਿਸ਼ਰਤ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਅਰਥਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇਗੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ; ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਅੰਤਮ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ, ਅਪਰਾਧ ਉਹ ਕੰਮ ਹਨ ਜੋ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖੂਹ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਝਗੜਾ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਰਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਗੰਭੀਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਹਨ ਸਿਵਲ, ਵਪਾਰਕ, ਵਪਾਰਕ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੁਆਦ, ਵਿੱਤੀ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਆਦਿ। ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜਾ, ਜਿੱਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਲਈ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੈ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਨਿਆਂ ਦੁਰਘਟਨਾਤਮਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚੀ ਹੈ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਕੇਸ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਆਪਣੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਤਾ

42. ਵਿੱਚ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਮਾਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

43. ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵਿਕਰਮ ਅਨੰਤਰਾਈ ਦੋਸ਼ੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"26... ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਨੁਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੋਡਸ ਓਪਰੈਂਡੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਗਲਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਦੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਣੀਪੁਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਰਚਿਤ ਯੋਜਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸਲ ਪੀੜਤ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰੀੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦੰਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ...

"44. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ," ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"17... ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਜਿਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਰਕਮ ਸੁਲਝਾ ਲਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਸਮੂਹ ਸਮਾਜ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

45. ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਵਸੰਤੀ ਸਟੈਨਲੀ , ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਯੋਜਿਤ:-

"14... ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਲਿੰਗ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਲਿੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 437, ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਰਾਸਰ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਜਾਂ ਬਰੀਕਰਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਤਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਲਿੰਗ ਨਿਰਪੇਖ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

15...ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਟਰਾਇਲ 'ਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ...

46. ਪਰਬਤਭਾਈ ਆਹੀਰ ਉਰਫ ਪਰਬਤਭਾਈ ਭੀਮਸਿੰਘਭਾਈ ਕਰਮੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ), ਵਿਕਰਮ ਅਨੰਤਰਾਈ ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ), ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ), ਆਰ. ਵਸੰਤੀ ਸਟੈਨਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ-

"16. ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਬ੍ਰਾਡ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਮ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

16.1. ਧਾਰਾ 482 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਵੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ।

16.2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਿਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਬੁਲਾਵਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਤਦ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਂ-ਮਿਲਾਉਣਯੋਗ ਹੋਵੇ।

16.3. ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ

16.4. ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ (i) ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16.5. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਿਤ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਅੰਤਤਃ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

16.6. ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਿਆਂ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਅਪਰਾਧ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਿਤ ਜਾਂ ਪੀੜਿਤ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ, ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਉੱਚ ਤੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

16.7. ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ, ਕੁਝ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਸ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।

16.8. ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਵਪਾਰਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਵਣਜ ਸੰਬੰਧੀ, ਸਾਝੇਦਾਰੀ ਜਾਂ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਆਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

16.9. ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ; ਅਤੇ

16.10. ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ 16.8 ਅਤੇ 16.9 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੋ ਕੇਵਲ ਨਿੱਜੀ ਵਿਵਾਦਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਾਰਜ ਵਰਗੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਪਾਉਣਗੇ।"

"47. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਵਮੀ ਨਾਰਾਇਣ & ਓਰਸ2 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੈਅ ਕੀਤੇ:-

"15. ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਜੋ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

15.1. ਕਿ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਧਾਰਾ 320 ਅਧੀਨ ਗੈਰ-ਸੰਯੋਜਨ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਸੌਦਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ;

15.2. ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਪਤਨ ਜਾਂ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਘਿਨੌਣੇ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ;

15.3. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ ਜਾਂ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਪੀੜਿਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

15.4. ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਏਗੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਪਰਯਾਪਤ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ/ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੱਟ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਕੇਵਲ ਤਬ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ/ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ [(2014) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 466; (2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 54] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 29.6 ਅਤੇ 29.7 ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾਪੂਰਵਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

15.5. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਗੈਰ-ਮਿਲਾਪਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ, ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਦੋਸ਼ੀ ਫਰਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਫਰਾਰ ਕਿਉਂ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਏ ਸਮਝੌਤਾ, ਆਦਿ।"

48. ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 23 , ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"14. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2014) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 466 : (2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 54] ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਸੀਹਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨੀਂਹ ਜਨਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਵਪਾਰਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਵਣਜਕ, ਸਾਝੇਦਾਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ, ਇਹ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੈਧ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

16. ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

49. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਜਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

50. ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਿਤ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਿ. ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਦਰਿਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬੇਸਹਾਰਾ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ & ਓਰਸ** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 307 ਘਿਨੌਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ

ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 306 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 306 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਬਚੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਬੱਚੇ, ਸੰਭਾਲਕ, ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 306 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਚੂੰਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਕ੍ਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ।

51. ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਂਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate